

nogen Maade er muligt for Statskassen at undvære 2½ Mill. Kr. om Aaret, og det vilde jo blive det mindste, som der vilde være Tale om ifølge det foreliggende Lovforslag. Man har nok i den senere Tid hørt Tale om større Sparfommelighed, om, at man særlig skulde være sparsommelig over for saakaldte uproduktive Djemed, og saaledes ganske i sin Almindelighed taget og set er der ikke noget at sige imod en saadan Sætning, der er vel ingen, der i og for sig skulde ønske at kaste Pengene ud ad Vinduet. Men det kommer jo dog an paa, hvad Maal man sætter sig, og hvad der er nødvendigt for at opnaa disse Maal. De Formaal, som Staten maa stille sig, og som Følge af hvilke Statskassen maa have sine Udgifter, kunne jo, foruden den almindelig Bedligeholdelse af Administrationen og Hævedelse af Ret og Orden i Landet, nærmest deles i 3 Dele. Den ene er at stille Landet saaledes, at det saa vidt muligt er i en beskyttet Stilling lige over for Udlandet, at det kan forsvare sig mod alle de personlige og materielle Kræfter, som Landet er i Besiddelse af. Den anden er, at de aandelige Formaal i Landet, det være nu kirkelige, videnskabelige, kunstneriske eller Oplysnings-Formaal, Skolevæsenet, saavel det højere som det lavere, kunne faa den rette Udvikling og Understøttelse fra Statens Side, som er nødvendig for deres Trivsel. Det tredje er, at det materielle Velvære hævedes enten gennem Foranstaltninger paa Kommunikationsvæsenets Omraade eller paa andre lignende Omraader. Nu kan man jo gerne, om man vil, kalde de to første Formaal for uproduktive, men det er til hvidende og sidst kun et Spil med Ord, i Virkeligheden ere de lige saa produktive for hele Folkets Liv og hele Landets Velvære som de sidste. Naar vi nu se hen til, hvorledes vi ere stillede over for disse tre Formaal, ser jeg ikke rettere, end at der, afset fra de rent almindelige Statsformaal, at opretholde Ret og Orden, ikke paa noget af disse Omraader kan ske saa væsentlige Indskrænkninger i Udgifterne, at der kan være Tale om at komme til en aarlig Besparelse af mindst 2½ Mill. Kr. Vort Forsvarsvæsen er ikke i fuld Orden endnu, og særlig vor Hærordning er ikke bragt til den Afslutning, som maa ønskes og fordres, hvis Hæren skal gøre den Nytte, den er bestemt til. Hvad de andre Formaal angaar, de aandelige Formaal, forestaar der ogsaa der store Udgifter, baade lige over for de kirkelige Formaal, de videnskabelige og de kunstneriske, hvor jeg særlig skal henvise til meget store Byggeføretagender, der maa foretages. Man

kan gerne opsætte det; men det kan ikke gaa an i Vængden at lade Samlinger som det kongelige Bibliotek eller Nationalmuseet være i brandfarlige Bygninger som hidtil. Der maa store Udgifter til, man kan være saa sparsommelig, man vil, de maa til. Hvad Skolevæsenet angaar, trænges der ogsaa der til Reform; der har i en Menneskealder været Tale om at reformere paa Skolevæsenets, særlig det lavere Skolevæsenes Omraade, man maa komme dertil, Staten maa tage Del i disse Udgifter, de kunne ikke alene overlades og overdrages til Kommunerne. Endelig er der heller ingen Tvivl om, at for de saakaldte særlige produktive Djemedes Bedkommende er det nødvendigt, at Staten tager sin væsentlige Del af dem. Saaledes som den hele Udvikling er gaaet her i Landet, hvor Staten har overtaget alle eller saa godt som alle Jærnbaner og en væsentlig Del af Søforbindelserne, kan man ikke blive staaende paa Halvvejen, man maa gaa videre. Man kan ogsaa der være mere eller mindre flot eller mere eller mindre sparsommelig; men at der ogsaa der maa bruges mange Penge, er en Selvfølge. Nu kan man gerne fordele Udgifterne gennem Laan, saaledes at en Del af dem kastes over paa Fremtiden; men ogsaa den nuværende Slægt maa dog tage Del med i dem. Jeg ser altsaa ikke, hvorledes det skulde være muligt med de Indtægter, vi have, og efter at Statens store Beholdninger ere opbrugte, at komme til det Resultat, som ønskes fra dette Tings Majoritets Side, at Staten skulde kunne spare 2½ Million om Aaret og derigennem lette særlig Amtskommunernes Byrder. Dette er altsaa min første og ganske vist allervæsentligste Grund til at stemme mod dette Lovforslag, hvis det endelig skulde vedtages i dette Njeblik. Min anden Grund er selve den Maade, hvorpaa Amtskommunerne skulle lettes, idet det overdrages til Amtskommunen at bevilge Penge, i Virkeligheden uden Kontrol at bevilge Penge ud af Statskassen. Og det er konstitutionelt set en højst betænkelig Vej at komme ind paa. At vi ere en lille Smule inde paa den Vej, skal jeg ikke benægte; men selv hvor vi ere komne ind paa den Vej i noget højere Grad, f. Eks. ved Alderdomsforsorgelsesloven, er der dog sat en Grænse; Staten kan dog efter denne Lov ikke komme til at betale mere end nu for Tiden 1 Million og om et Aars tid 2 Million om Aaret; saa man kan dog ikke saadan uden videre sige, at Kommunerne kunne øse Penge ud af Statskassen. Men det er ikke Tilfældet her; her er det ganske roligt overladt til Amtsraadene kun med den Begrænsning, som ganske vist er sat, og som